

دانشگاه اصفهان دانشکده مهندسی کامپیوتر

گزارش پروژه

DNA

پدیدآورنده:

محمد امین کیانی

4003613052

دانشجوی کارشناسی، دانشکدهی کامپیوتر، دانشگاه اصفهان، اصفهان، Aminkianiworkeng@gmail.com

استاد: جناب اقاى دكتر نقشنيلچى نيمسال اول تحصيلي 04-1403

فهرست مطالب

3	ستندات
3	1-مسئله و تحلیل کلی آن:
	2- توضيح كد برنامه:
	3- تحلیل نتایج:
14	4- خروجيها و نمودارها:
19	5- مراجع

مستندات

1-مسئله و تحلیل کلی آن:

DNA (دئوکسی ریبونوکلئیک اسید) مولکولی است که اطلاعات ژنتیکی موجودات زنده را ذخیره میکند. این مولکول از واحدهایی به نام نوکلئوتید تشکیل شده است. هر نوکلئوتید شامل سه بخش اصلی است:

- 1. یک گروه فسفات.
- 2. یک قند پنجکربنی (دئوکسیریبوز).
- 3. یک باز نیتروژنی که میتواند یکی از چهار نوع زیر باشد:
  - آدنین(A)
  - 。 تیمین (T)
  - 。 گوانين(G)
  - o سيتوزين(C)

دی ان ای از دو رشته مکمل تشکیل شده است که بازهای نیتروژنی آنها با پیوندهای هیدروژنی به هم متصل هستند. بازهای T و T با دو پیوند هیدروژنی و بازهای T و T با سه پیوند هیدروژنی جفت می شوند.

ژن، واحد اصلی اطلاعات ژنتیکی در DNA است. هر ژن دنبالهای از نوکلئوتیدهاست که اطلاعات لازم برای ساخت پروتئینها را فراهم میکند. ژنها به صورت کدهای سهتایی نوکلئوتیدها (کدونها) خوانده میشوند و هر کدون یک اسید آمینه خاص را مشخص میکند.

پایداری و مقاومت حرارتیDNA

پایداری و مقاومت حرارتی DNA به ساختار شیمیایی آن وابسته است. یکی از مهمترین معیارهای بررسی این ویژگیها، درصد GC است:

• GC Content به درصد بازهای گوانین (G) و سیتوزین (C) در دنباله DNA اشاره دارد.

- بازهای G و C به دلیل سه پیوند هیدروژنی که دارند، پایداری بیشتری نسبت به بازهای A و C و C بیوند هیدروژنی دارند) ایجاد میکنند.
  - GC بالا (بیش از 50%) نشاندهنده پایداری و مقاومت حرارتی بالاتر است.

معرفی موجود Sorex roboratus :

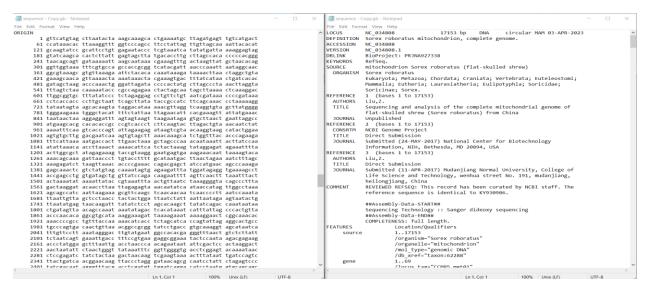
گونه ای از پستاندار ان کوچک و متعلق به خانواده حشرهخواران (Soricidae) است. این موجودات به دلیل اندازه کوچک، زیستگاه های خاص، و نقش کلیدی در اکوسیستم های زمینی مورد توجه زیست شناسان هستند.

ژنوم میتوکندری:

ژنوم میتوکندری موجودات شامل اطلاعات ژنتیکی است که برای عملکرد میتوکندری ها لازم است. میتوکندری، اندامکی است که مسئول تولید انرژی سلول از طریق فرآیند تنفس سلولی میباشد. در بیشتر جانداران، ژنوم میتوکندری ساختاری حلقوی داشته و شامل ژنهای زیر است:

- ژنهای کدکننده پروتئینهای مرتبط با زنجیره انتقال الکترون.
  - ژنهای کدکننده tRNA و rRNA برای سنتز پروتئین.

ژنوم میتوکندری به دلیل اندازه کوچک و سرعت تکامل سریع، یکی از بهترین منابع برای مطالعات ژنتیکی و فیلوژنتیکی است.

توضيحات دنبالهDNA

ژنوم میتوکندری Sorex roboratus شامل حدود 17,000 جفت باز (bp) است که تمام ژنوم میتوکندری میتوکندری را در بر میگیرد. دنباله DNA شامل نواحی کدکننده ژنها و نواحی غیرکدکننده (کنترلی) است.

اهمیت درصد GC در ژنوم میتوکندری

در صد GC به دلیل تاثیر آن بر پایداری ساختار DNA از اهمیت ویژهای برخوردار است:

- بازهای گوانین (G) و سیتوزین (C) دارای سه پیوند هیدروژنی هستند که باعث افزایش پایداری حرارتی DNA می شود.
- در ژنوم میتوکندری، در صد GC معمولاً پایینتر از ژنوم هسته ای است و این به دلیل ساختار و عملکرد متفاوت آن است.

مراحل انجام پروژه:

1- دریافت دنباله DNA از GenBank

GenBank یک پایگاه داده زیستی شامل اطلاعات مربوط به توالیهای DNA است که برای دریافت دنباله باید مراحل زیر را طی کنیم:

- 1. به وبسایت GenBank مراجعه میکنیم.
- 2. ژن مورد نظر خود را جستجو می کنیم (Sorex roboratus mitochondrion).
- 3. دنباله ژن را انتخاب کرده و فایل آن را با فرمت gb. دانلود میکنیم. ژنوم میتوکندری Sorex roboratus را میتوان از پایگاه داده GenBank دریافت کرد و فایل با فرمت gb. حاوی اطلاعات کامل ژنوم است.

2- تحلیل دنباله DNA با Python

به کمک زبان پایتون انجام موارد زیر را انجام میدهیم:

1. شمارش نوكلئوتيدها

نوکلئوتیدهای ساده شامل G ،T ، A و C هستند. برنامه تعداد هر یک از این نوکلئوتیدها را محاسبه کرده و در صد آنها را نسبت به کل دنباله گزارش میکند.

2. شمارش دىنوكلئوتيدها و ترىنوكلئوتيدها

- دىنوكلئوتيد : دنباله هاى دو حرفى مانند GC ، AT و غيره.
- ترى نوكلئوتيد : دنباله هاى سه حرفى مانند CGT ، ATG و غيره.

برنامه تعداد این کلمات را محاسبه کرده و در صد آنها را گزارش میکند.

3.محاسبه درصدGC

فرمول GC Content درصد بازهای G و C در کل دنباله است که به صورت زیر محاسبه می شود:

$$ext{GC Content (\%)} = rac{ ext{Count of G} + ext{Count of C}}{ ext{Total Bases}} imes 100$$

این معیار برای <u>تحلیل پایداری و مقاومت حرارتی</u> استفاده می شود که دو حالت دارد:

- GC بالا (بیش از 50%): پایداری و مقاومت حرارتی بیشتر به دلیل وجود 3 پیوند هیدروژنی.
  - GC پایین (کمتر از 50%): پایداری کمتر.

2- توضيح كد برنامه:

در این بخش، کدی که با استفاده از زبان Python نوشته ایم، تحلیل دنباله DNA را انجام میدهد. هر بخش کد به شرح زیر می باشد:

```
from Bio import SeqIO from collections import Counter import pandas as pd
```

- كتابخانه GenBank پس از نصب، آن را برای خواندن فایل GenBank که دنباله DNA را شامل می شود، استفاده می کنیم.
  - كتابخانه Counter : براى شمارش فراوانى نوكلئوتيدها و كلمات دو و سه حرفى.
    - كتابخانه Pandas : براى ساخت و نمايش جداول نتايج.

تابع اصلى تحليل دنباله DNA:

```
def DNA_Analyzer(GB_file_path):
    # load from GenBank
    record = SeqIO.read(GB_file_path, "genbank")
    dna_sequence = str(record.seq).upper()
```

- file_path : مسير فايل GenBank شامل دنباله
  - SeqIO.read : دنباله DNA را از فایل میخواند.
- dna_sequence : دنباله DNA به صورت رشته بزرگ (uppercase)

بررسى طول دنباله

```
if len(dna_sequence) < 2000:
raise ValueError(".اطول دنباله دیانای باید حداقل 2000 نوکلئوتید باشد
```

• طبق صورت سوال پروژه بررسی میکند که دنباله حداقل 2000 نوکلئوتید باشد و اگر کمتر باشد، خطا میدهد زیرا دنبالهی مورد بررسی باید طویل باشد.

شمارش نوكلئوتيدهاي ساده

```
# شمارش نوکلئوتیدهای ساده
simple_counts = Counter(dna_sequence)
simple_percentages = {nuc: count / len(dna_sequence) * 100 for nuc,
count in simple_counts.items()}
```

- Counter : تعداد هر نوکلئوتید را میشمارد.
  - سپس در صد هر نوکلئوتید محاسبه می شود.

شمارش دىنوكلئوتيدها

```
# شمارش دینوکلئوتیدها
di_nucleotides = [dna_sequence[i:i+2] for i in range(len(dna_sequence)
- 1)]
di_counts = Counter(di_nucleotides)
di_percentages = {dinuc: count / len(di_nucleotides) * 100 for dinuc,
count in di_counts.items()}
```

- تمام ترکیبات دو حرفی در دنباله استخراج میشوند.
- سپس Counter تعداد هر ترکیب دو حرفی را میشمارد.

شمارش ترىنوكلئوتيدها

```
# شمارش ترىنوكلئوتيدها

tri_nucleotides = [dna_sequence[i:i+3] for i in

range(len(dna_sequence) - 2)]

tri_counts = Counter(tri_nucleotides)

tri_percentages = {trinuc: count / len(tri_nucleotides) * 100 for

trinuc, count in tri_counts.items()}
```

• تمام ترکیبات سه حرفی استخراج و شمارش میشوند.

ساخت جداول

```
# المنت جداول
simple_table = pd.DataFrame({
    "Nucleotide": list(simple_counts.keys()),
    "Count": list(simple_counts.values()),
    "Percentage": list(simple_percentages.values())
})

di_table = pd.DataFrame({
    "Di-nucleotide": list(di_counts.keys()),
    "Count": list(di_counts.values()),
    "Percentage": list(di_percentages.values())
})

tri_table = pd.DataFrame({
    "Tri-nucleotide": list(tri counts.keys()),
```

• جدولي شامل تعداد و در صد نو كلئو تيدها را مطابق فرمت خواسته شده، ميساز د.

محاسبه درصد GC

```
# محاسبه GC

gc_content = (simple_counts.get('G', 0) + simple_counts.get('C', 0)) /

len(dna_sequence) * 100

return simple_table, di_table, tri_table, gc_content
```

- تعداد باز های G و C جمع می شود.
  - درصد GC محاسبه می شود.
- تابع درنهایت تمامی خروجی ها را برمیگرداند.

بكارگيرى تابع و نمايش خروجى

3- تحليل نتايج:

تحلیل ژنوم Sorex roboratus

ژنوم میتوکندری Sorex roboratus اطلاعات ارزشمندی برای تحلیلهای ژنتیکی و فیلوژنتیکی فراهم میکند. تحلیل درصد GC و ترکیبات نوکلئوتیدی، ویژگیهای پایداری و مقاومت حرارتی این ژنوم را برجسته میکند. نتایج حاصل از این پروژه میتواند در تحقیقات زیستشناسی و پزشکی کاربرد داشته باشد.

تذکر: عبارت bps مخفف base pairs (جفت بازها) است و به تعداد بازهای آلی C ،G ،T ،A

1- جدول نوكلئوتيدهاى ساده

خروجی جدول نشان میدهد که چه میزان از ژنوم توسط هر نوکلئوتید C ،G ،T ، A تشکیل شده است.

Nucleotide	Count	Percentage
G	2245	13.09%
Т	5047	29.42%
С	4182	24.38%
Α	5679	33.11%

A و T فراوان ترین نوکلئو تیدها هستند:

نوکلئوتیدهای آدنین (A) و تیمین (T) با مجموع 62.53% بیشترین بخش از توالی را تشکیل دادهاند. این موضوع نشاندهنده در صد پایین GC در این ژنوم است.

c و G درصد کمتری دارند:

نوکلئوتیدهای گوانین (G) و سیتوزین (C) جمعاً 37.47% از توالی را تشکیل میدهند. این مقدار کمتر نسبت به A و T نشاندهنده محتوای GC پایینتر و پایداری حرارتی متوسط ژنوم است

2- جدول دىنوكلئوتيدها و ترىنوكلئوتيدها

این جداول توزیع ترکیبات دو و سهحرفی را نشان میدهد که اطلاعات مهمی درباره ساختار ژنومی فراهم میکند.

جدول دىنوكلئوتيدها

Di-nucleotide	Count	Percentage
GT	589	3.43%
TT	1479	8.62%
TC	1133	6.61%
CA	1397	8.14%
AT	1691	9.86%
•••		

فراوانی بالای دینوکلئوتیدهای AT و TA :

دو نوکلئوتید ((9.86%) AT و ((10.74%) AT بیشترین فراوانی را دارند. این موضوع با درصد بالای A و T در ژنوم همخوانی دارد و نشان دهنده وجود مناطق غنی از A و T در توالی است.

GC کمتر از AT :

درصد دی نوکلئوتیدهای (3.28%) GC نسبت به AT بسیار پایین تر است. این نشان دهنده توزیع نامتقارن بازها و محتوای پایین GC است.

فراوانی دینوکلئوتیدهای تکراری AA و TT

وجود در صد بالای (0.31%) AA و (0.62%) TT نشان میدهد که ژنوم شامل مناطق تکر اری است که ممکن است به تنظیم بیان ژن کمک کند.

جدول ترىنوكلئوتيدها

Tri-nucleotide	Count	Percentage
GTT	161	0.94%
TTC	369	2.15%
TCA	369	2.15%
CAT	411	2.40%
ATG	214	1.25%
	•••	

فراوانی متعادل ترینوکلئوتیدها:

ترکیبات مختلف بهطور متعادل توزیع شدهاند. این تنوع میتواند نشان دهنده عملکر دهای مختلف ژنوم و توالی های ر مزگذاری کننده بر ای پروتئین های متنوع باشد.

تركيبات آغازگر كدون(ATG) :

ATG که کدون آغازگر بسیاری از پروتئینهاست، با درصد 1.25% به فراوانی در ژنوم وجود دارد و این منطقی است، زیرا این ترکیب نشاندهنده مناطق کدکننده ژن است.

توالى هاى غنى از AT :

بسیاری از تری نوکلئوتیدهای غالب مانند GTT و CAT شامل A یا T هستند که نشان دهنده غلبه این بازها در ساختار ژنوم است.

3- درصدGC

درصد GC برای ژنوم میتوکندری Sorex roboratus تخمین زده می شود. این مقدار معمولاً کمتر از $\frac{60}{50}$ است و نشان دهنده پایداری متوسط در شرایط دمایی مختلف است. درصد GC پایین (کمتر از $\frac{60}{50}$) نشان می دهد که توالی ژنوم عمدتاً غنی از بازهای $\frac{60}{50}$ به دلیل وجود سه پیوند هیدروژنی، پایداری بیشتری بازهای $\frac{60}{50}$

نسبت به باز های AT (که دو پیوند هیدروژنی دارند) به DNA میدهند. بنابراین، ژنومی با محتوای GC پایین تر پایداری حرارتی کمتری دارد.

چرا به این مقدار رسیدیم؟

• ژنوم میتوکندری معمولاً درصد GC کمتری نسبت به ژنوم هستهای دارد. دلیل این امر وابستگی به عملکرد خاص میتوکندری و همچنین محدودیتهای تکاملی مرتبط با آن است.

4- پایداری و مقاومت در برابر گرما

1. پایداری ژن:

• محتوای GC پایین نشاندهنده پایداری متوسط است. چنین ژنومی در بر ابر تغییرات محیطی و شیمیایی پایداری کمتری نسبت به توالیهایی با محتوای GC بالا دارد.

2 . مقاومت در برابر گرما:

- DNA با محتوای GC بالا، مقاومت حرارتی بیشتری دارد، زیرا پیوندهای هیدروژنی بیشتری در بازهای G و جود دارد.
- برای ژنوم Sorex roboratus با «GC = 37.47 با «GC = 37.47 بالای برابر گرما در سطح متوسط قرار دارد. احتمالاً در دماهای بالای معمول، DNA این ژنوم ناپایدار میشود.

5- نتیجهگیری کلی

- 1. ژنوم میتوکندری Sorex roboratus غنی از A و T است که نشان دهنده مناطق خاص ژنتیکی و تکاملی این موجود است.
- 2. درصد GC پایین (37.47%) نشان میدهد که این ژنوم مقاومت حرارتی بالایی ندارد و احتمالاً در دماهای بالا ناپایدار می شود.
- 3. این اطلاعات میتواند در مطالعات تکاملی و همچنین بررسی ویژگیهای زیستی این موجود مورد استفاده قرار گیرد.

4- خروجيها و نمودارها:

```
Mono-Nucleotides:
     in bps
       5679 33.107911
       5047 29.423424
       4182 24.380575
       2245 13.088090
 Di-Nucleotides (in bps):
       A T C G
A 1768 1691 1379 841
T 1842 1479 1133 593
C 1397 1288 1108 388
G 672 589
 Di-Nucleotides (in %)
A T C G
A 10.307836 9.858909 8.039879 4.903218
T 10.739272 8.622901 6.605644 3.457323
C 8.144823 7.509328 6.459888 2.262127
G 3.917910 3.434002 3.276586 2.460354
 Tri-Nucleotide (in bps):
    AA AT AC AG TA
                                                                                          CG
                                                                                                GA
                                                                                                      GT
                                                                                                               GC \
   543
           556 431 238 518
                                         575
                                                  384 214 486
                                                                         417
                                                                                        161 189 213
                                                                                                               266
T 553 579 422 288 551
                                         383
                                                  369 176
                                                                 369
                                                                         375
                                                                                 294
                                                                                         94
                                                                                                234 134
                                                                                                               118
                                         360
                                                                                                      134
C 435 411 366 185 524
                                                                                325
                                                  268 136
                                                                         347
                                                                                                                 79
G 237
            145 160 130 249
                                         161
                                                  112
                                                           67
                                                                 209
                                                                         149
                                                                                174
                                                                                          30 132
                                                                                                       107
                                                                                                                 99
      GG
A 173
    107
     A 543 556 431
                                      518
                                               575
                                                                     486
                                                                                                   189 213
                                238
                                                      384
                                                              214
                                                                             417
                                                                                            161
                                                                                                                  266
    T 553 579
C 435 411
                        422
                                288
                                                       369
                                                              176
                                                                     369
                                                                             375
                                                                                    294
                                                                                             94
                                                                                                   234
                                                                                                           134
                                                                                                                  118
                                               383
                         366
                                185
                                       524
                                               360
                                                       268
                                                              136
                                                                             347
                                                                                            103
                                                                                                   117
                                                                                                           134
                                                                                                                   79
                 145 160 130 249
                                                                     209
                                                                             149
                                                                                    174
                                                                                             30
                                                                                                   132 107
           GG
          107
         54
84
           58
       Tri-Nucleotide (in %):

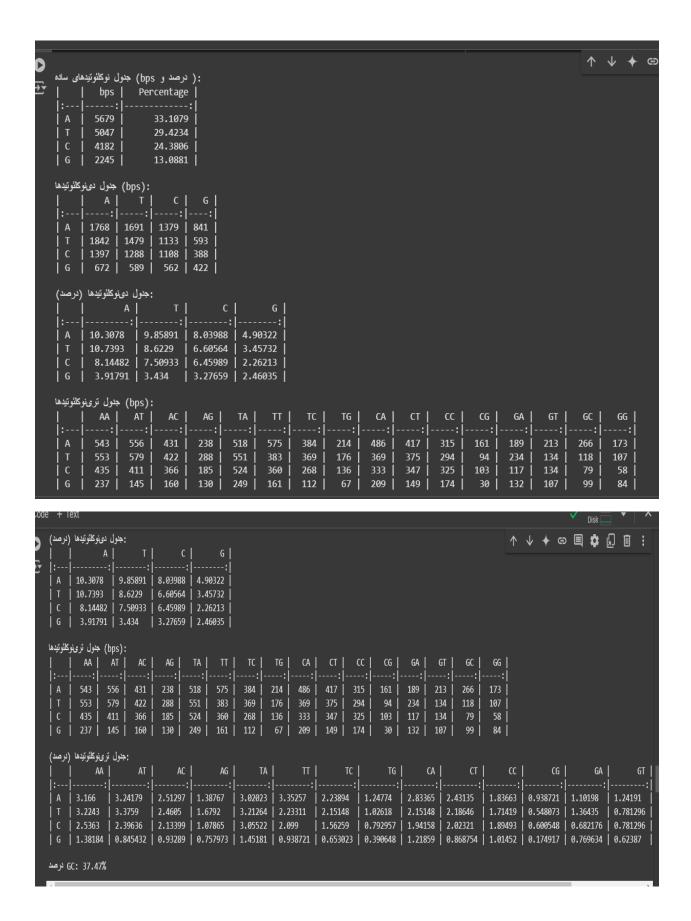
      A
      3.165996
      3.241793
      2.512973
      1.387674
      3.020232
      3.352574
      2.238937

      T
      3.224302
      3.375896
      2.460498
      1.679202
      3.212641
      2.233106
      2.151478

      C
      2.536295
      2.396362
      2.133986
      1.078654
      3.055215
      2.099003
      1.562591

      G
      1.381844
      0.845432
      0.932890
      0.757973
      1.451810
      0.938721
      0.653023

                                 CA
                                                                                                            GT
     A 1.247741 2.833654 2.431345 1.836628 0.938721 1.101977 1.241910 T 1.026179 2.151478 2.186461 1.714186 0.548073 1.364352 0.781296 C 0.792957 1.941578 2.023206 1.894933 0.600548 0.682176 0.781296 G 0.390648 1.218588 0.868754 1.014518 0.174917 0.769634 0.623870
                   GC
                                 GG
      A 1.550930 1.008688
      T 0.688007 0.623870
      C 0.460615 0.338173
      G 0.577226 0.489767
       Percentage of GC: 37.47%
```


Mono-Nucleotides (bps and %)

	bps	Percentage
А	5679.0	33.107911152568064
Т	5047.0	29.42342447385297
C	4182.0	24.380574826560952
G	2245.0	13.088089547018015

Di-Nucleotides (bps)

	Α	A T		G
А	1768	1691	1379	841
T	1842	1479	1133	593
C	1397	1288	1108	388
G	672	589	562	422

Di-Nucleotides (%)

	A	Т	С	G
Α	10.307835820895523	9.858908582089553	8.039878731343283	4.903218283582089
$\Box$	10.739272388059701	8.622901119402986	6.605643656716417	3.4573227611940296
C	8.14482276119403	7.509328358208956	6.459888059701492	2.262126865671642
G	3.9179104477611943	3.434001865671642	3.276585820895522	2.4603544776119404

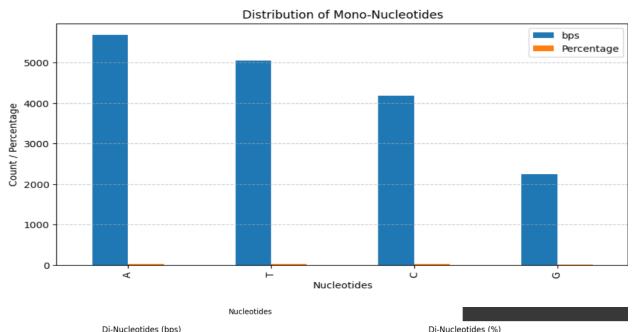
Tri-Nucleotides (bps)

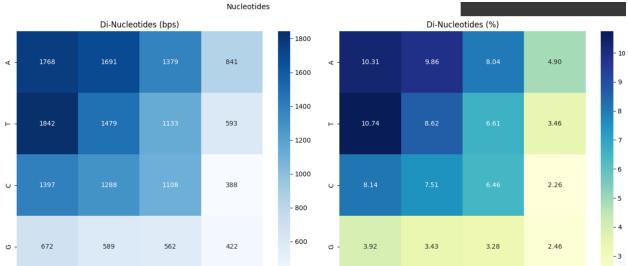
	AA	AT	AC	AG	TA	TT	TC	TG	CA	CT	CC	CG	GA	GT	GC	GG
Α	543	556	431	238	518	575	384	214	486	417	315	161	189	213	266	173
₾	553	579	422	288	551	383	369	176	369	375	294	94	234	134	118	107
C	435	411	366	185	524	360	268	136	333	347	325	103	117	134	79	58
G	237	145	160	130	249	161	112	67	209	149	174	30	132	107	99	84

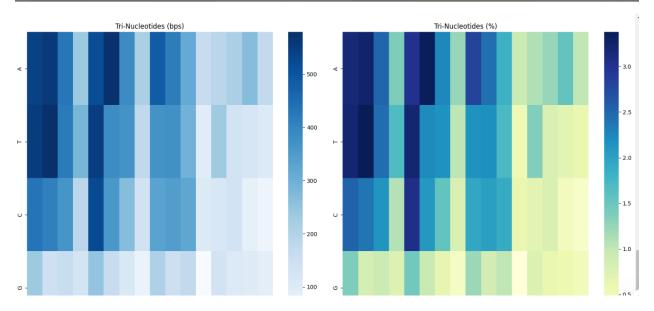
Tri-Nucleotides (%)

Т	TC	TG	CA	СТ	CC	
3.3525741939245526	2.2389365051600487	1.2477406565214855	2.833654014343187	2.4313451110722406	1.8366276018891028	0.93
2.2331059413445282	2.1514780479272346	1.026179231531689	2.1514780479272346	2.1864614308203603	1.7141857617631626	0.54
2.0990029735875457	1.5625911025596173	0.7929566789108506	1.94157775056848	2.0232056439857735	1.8949332400443122	0.6
0.9387207742988747	0.6530231473383477	0.3906477756399043	1.2185878374438808	0.8687540085126231	1.0145181039006472	0.174

[1] 1 import matplotlib.pyplot as plt

5- مراجع

- [1] https://www.ncbi.nlm.nih.gov/
- [2] https://www.ncbi.nlm.nih.gov/nuccore/NC_034808.1

كد را با دنبالهى بالا به عنوان انتخاب اصلى اجرا كرديم و به 37% رسيديم كه يعنى نايايدارتر است.

- [3] https://www.ncbi.nlm.nih.gov/nuccore/AL035632.2
- كد را با دنباله ي بالا به عنوان تست ديگر مثالها نيز اجرا كرديم و به 53% رسيديم كه يعنى اين دنباله يايدار تر است.
- [4] https://colab.research.google.com/
- https://www.researchgate.net/publication/318192460_Sequencing and analysis of the complete mitochondrial genome of flat-skulled shrew Sorex roboratus from China
- https://github.com/M-Amin-Kiani/BioInfo/tree/main/research
- لینک گیتهاب بالا حاوی کدها و ژن بانک مربوطه برای اجرای کد پروژه به همراه تمامی گزارشهای این درس است.

Sorex roboratus mitochondrion, complete genome NCBI Reference Sequence: NC_034808.1

